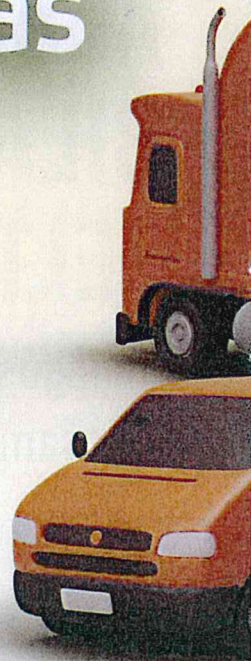
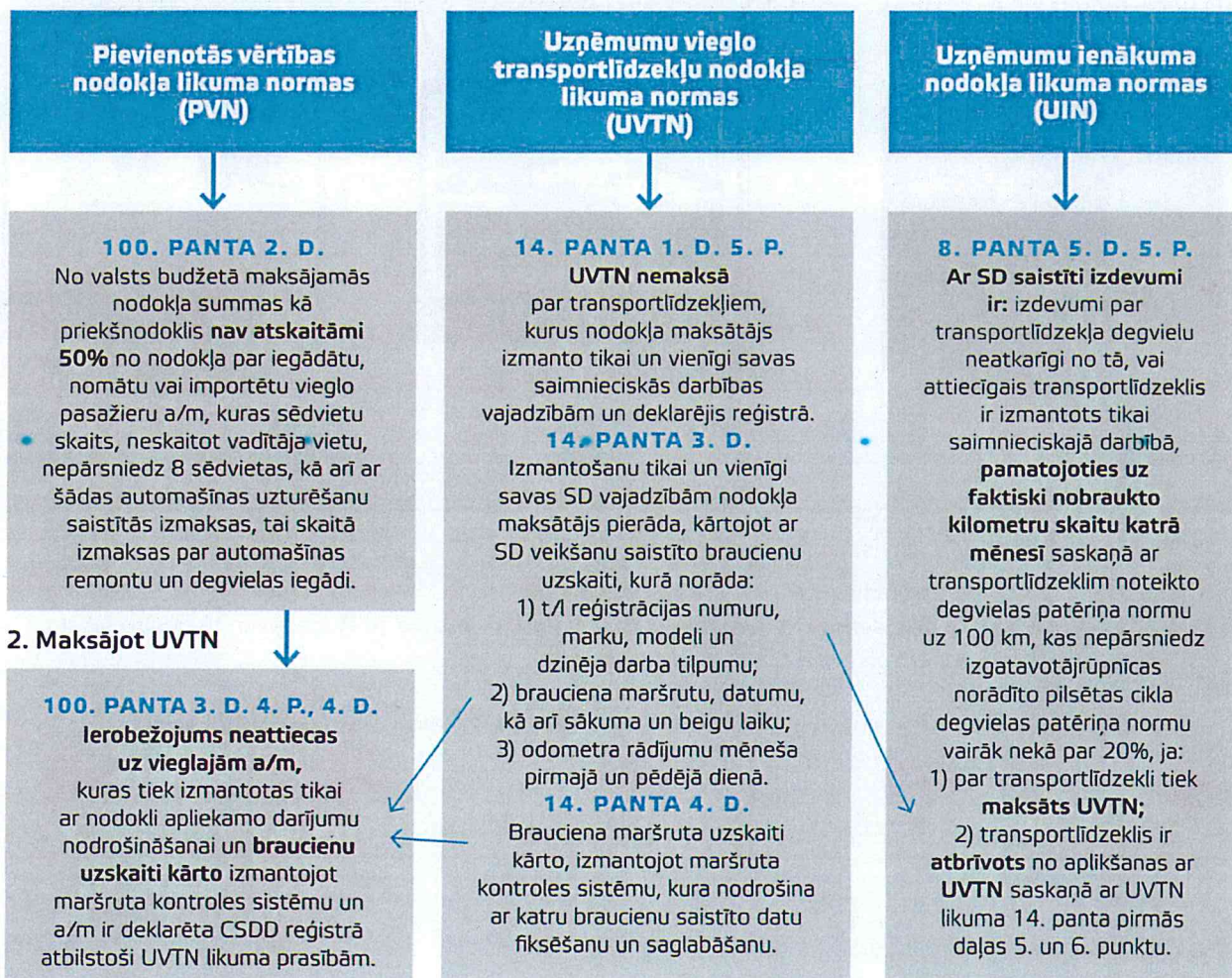

Nodokļu piemērošanas nianse uzņēmumu īpašumā esošiem transportlīdzekļiem

Turpinot rakstu sēriju par īpašumā esoša autotransporta uzskaiti, šajā rakstā apskatīšu nodokļu piemērošanas kārtību. Vislielāko risku attiecībā uz nodokļiem var radīt vieglie transportlīdzekļi. Shēmā Nr. 1 ir dots īss kopsavilkums par trīs nodokļiem, kuru piemērošana attiecībā uz vieglajiem transportlīdzekļiem ir savstarpēji saistīta.

SHĒMA NR. 1 Vieglie transportlīdzekļi saimnieciskajā darbībā

ILVIJA OZOLIŅA,

Mg. oec.,
nodokļu konsultante,
sertificēta praktizējoša
grāmatvede ar divdesmit
gadu pieredzi, grāmatvedības
kursu pasniedzēja, nodokļu
semināru lektore

- Secinājumi, kas izriet no shēmas:
- Maksājot uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokli (UVTN) par vieglo automašīnu, priekšnodokļa atskaitīšanas ierobežojums saglabājas.
 - Maksājot UVTN par vieglo automašīnu, degvielas norakstīšanai izmaksās nav jāraksta detalizētas maršruta lapas, bet pietiek ar aktu par faktiski nobrauktajiem kilometriem mēnesī.
 - Reģistrējot vieglo automašīnu Ceļu satiksmes drošības direkcijas (CSDD) reģistrā atbilstoši UVTN likumam un veicot braucienus uzskaiti, izmantojot maršruta kontroles sistēmu, priekšnodokli atskaita 100% apmērā un degvielas izdevumus izmaksās noraksta, pamatojoties uz faktiski nobraukto kilometru skaitu.

Raksta turpinājumā apskatīšu plašāk nodokļu piemērošanas nianses attiecībā uz vieglajiem transportlīdzekļiem, kā arī kravas autotransportu.

1. Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma normas attiecībā uz reprezentatīvo automobili

Uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) likuma 8. panta 2. daļas 8. punkts nosaka, ka pie izdevumiem, kas nav saistīti ar saimniecisko darbību, pieskaita visus izdevumus, kas saistīti ar reprezentatīvo automobili.

Reprezentatīvs automobīlis — automobīlis, kura vērtība bez pievienotās vērtības nodokļa (PVN) pārsniedz 75 000 eiro un kurš ir:

- 1) **vieglais automobīlis**, kura sēdvietu skaits, neskaitot vadītāja vietu, nepārsniedz astoņas vietas, izņemot operatīvo vai speciālo vieglo automobili, vai jaunu vieglo automobili, ko pilnvarots automobiļu tirgotājs izmanto par demonstrācijas automobili;
- 2) **kravas automobīlis** ar pilnu masu līdz 3000 kg, kas ir reģistrēts kā kravas furgons un kam ir vairāk nekā trīs sēdvietas (ieskaitot vadītāja sēdvietu), ja tas klasificēts par kravas automobili (N1 kategorija), bet pēc būtības ir vieglais automobīlis (M1 kategorija).

Iepriekš minētā panta 8., 9. un 10. daļa nosaka, ka izdevumi, kas saistīti ar reprezentatīvo automobili, ir reprezentatīva automobiļa iegādes izdevumi, nomas maksa un automobiļa ekspluatācijas izdevumi. Ja atbilstoši automobiļa patiesajai vērtībai tas būtu kvalificējams kā reprezentatīvs automobīlis, bet nolūkā izvairīties no UIN maksāšanas nomas līgumā norādīta automobiļa vērtība, kas neatbilst tā patiesajai vērtībai, tad nomas izde-

vumus kvalificē kā saistītus ar reprezentatīvo automobili.

Kvalificējot automobili kā reprezentatīvu automobili UIN likuma izpratnē, tiek vērtēta automobiļa iegādes vērtība un uzskaites vērtība grāmatvedībā visā automobiļa izmantošanas laikā, reprezentatīva automobiļa statusu nosakot atbilstoši lielākajai no vērtībām. Nodokļa aprēķināšanas vajadzībām nosakot reprezentatīva automobiļa iegādes vērtības apmēru, ņem vērā arī 12 mēnešu periodā pēc automobiļa iegādes šim automobiliem veikto uzlabojumu izmaksas.

Reprezentatīva automobiļa statusa noteikšanai, ja vieglais automobīlis tiek nomāts:

- 1) ar izpirkuma tiesībām, — vieglā automobiļa vērtība ir nomas līgumā ar izpirkuma tiesībām norādītā vērtība;
- 2) bez izpirkuma tiesībām, — vieglā automobiļa vērtība, ja tā nav norādīta nomas līgumā, ir automobiļa apdrošināšanas līgumā norādītā vērtība.

2. Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma normas attiecībā uz vieglo transportlīdzekli

UIN likuma 8. panta 5. daļas 5. punkts nosaka, ka ar saimniecisko darbību saistīti izdevumi ir

izdevumi par transportlīdzekļa (izņemot reprezentatīvo automobili) **degvielu** neatkarīgi no tā, vai attiecīgais transportlīdzeklis ir izmantots tikai saimnieciskajā darbībā, pamatojoties uz faktiski nobraukto kilometru skaitu katrā mēnesī saskaņā ar transportlīdzeklim noteikto degvielas patēriņa normu uz 100 km, kas nepārsniedz izgatavotājrūpnīcas norādīto pilsētas cikla degvielas patēriņa normu vairāk nekā par 20%, ja ir izpildīts viens no šādiem kritērijiem:

- par transportlīdzekli tiek maksāts UVTN;
- transportlīdzeklis ir atbrīvots no aplikšanas ar UVTN saskaņā ar Transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa un uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa likuma (UVTN likums) 14. panta pirmās daļas 5. un 6. punktu (transportlīdzeklis deklarēts CSDD vai apstrādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi);
- nodokļa maksātājs ir atbilstīga lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība vai atbilstīga mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība, vai zvejnieka saimniecība.

CSDD tīmekļvietnē www.csdd.lv ir pieejama «Rokasgrāmata par vidējo degvielas patēriņu un CO₂ izplūdi par katru gadu», kurā apkopota informācija par oficiāli noteiktajiem degvielas patēriņa datiem Latvijā pieejamiem jauno automobiļu modeļiem. Ja kādas konkrēta markas un modeļa automobiļa dati nav atrodami šajā rokasgrāmatā, tad ir iespēja tos noskaidrot pie oficiālā pārstāvja Latvijā.

3. Pievienotās vērtības nodokļa likuma normas attiecībā uz autotransporthu

PVN likuma 100. pants nosaka priekšnodokļa atskaitīšanas ierobežojumus, t.i., ka no valsts budžetā maksājamās nodokļa summas kā priekšnodoklis pilnībā nav atskaitāma nodokļa summa par:

- tādas vieglās pasažieru automašīnas iegādi, nomu un importu, kuras sēdvietu skaits, neskaitot vadītāja vietu, nepārsniedz astoņas vietas, vai
- tādas kravas automašīnas ar pilnu masu līdz 3000 kg iegādi, nomu un importu, kas ir reģistrēta kā **kravas furgons** un kam ir vairāk nekā trīs sēdvietas (ieskaitot vadītāja sēdvietu),

ja minēto automašīnu vērtība atbilst uzņēmumu ienākuma nodokli regulējošos normatīvajos aktos noteiktajai **reprezentatīvā automobiļa vērtībai**, t.i., 75 000 eiro bez PVN. Izmaksām, kas saistītas ar iepriekš minēto automašīnu uzturēšanu (tai skaitā izmaksām par šādu automašīnu remontu un degvielas iegādi) priekšnodoklis arī nav atskaitāms pilnā apmērā.

Kā priekšnodoklis nav atskaitāmi 50% no nodokļa par iegādātu, nomātu vai importētu vieglo pasažieru automašīnu, kuras sēdvietu skaits, neskaitot vadītāja vietu, nepārsniedz astoņas sēdvietas, kā arī

Lai pierādītu, ka automašīna tiek izmantota vienīgi ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai, reģistrēts nodokļa maksātājs kārto ar saimnieciskās darbības veikšanu saistīto braucienu uzskaiti, izmantojot maršruta kontroles sistēmu.

ar šādas automašīnas uzturēšanu saistītās izmaksas, tai skaitā izmaksas par automašīnas remontu un degvielas iegādi.

50% ierobežojumi nav attiecināmi uz gadījumiem, kad:

- iegādājas, nomā vai importē automašīnu šādu ar nodokli apliekamo darījumu veikšanai: pasažieru pārvadājumiem par atlīdzību, tai skaitā taksometru pakalpojumu sniegšanai, automašīnu nomas pakalpojumu sniegšanai, automašīnu tirdzniecībai vai nomaksas pirkuma darījumiem, preču transporta pakalpojumu sniegšanai, autovadīšanas prasmes apmācībai, apsardzes pakalpojumu sniegšanai;
- automašīna ir operatīvais transportlīdzeklis;
- automašīna tiek izmantota par pilnvarotā automašīnu tirgotāja demonstrācijas automašīnu;
- automašīna tiek izmantota ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai.

Lai pierādītu, ka automašīna tiek izmantota vienīgi ar nodokli aplie-

kamo darījumu nodrošināšanai, reģistrēts nodokļa maksātājs kārto ar saimnieciskās darbības veikšanu saistīto braucienu uzskaiti, izmantojot maršruta kontroles sistēmu — iekārtu, kas uztver globālās pozicionēšanas sistēmas (GPS) satelītu raidītos signālus un nosaka automobiļa koordinātas reālā laikā un vietā. Ja par automašīnu maksājams UVTN, tad reģistrēts nodokļa maksātājs ar saimnieciskās darbības veikšanu saistīto braucienu uzskaiti kārto atbilstoši UVTN likumam, kā arī atbilstoši šim likumam automašīnu ir deklarējis transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā.

Ja vieglā automašīna ir deklarēta CSDD reģistrā un tiek izmantota vienīgi ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai, tad kā priekšnodoklis ir atskaitāma nodokļa rēķinos norādītā nodokļa summa degvielas iegādes izdevumiem, pamatojoties uz faktiski nobraukto kilometru skaitu un nepārsniedzot izgatavotājrūpnīcas norādīto pilsētas cikla degvielas patēriņa normu vairāk nekā par 20%.

4. Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa likuma normas attiecībā uz vieglajiem transportlīdzekļiem

Saskaņā ar UVTN likuma 10. pantu UVTN maksā par:

- komersanta vai ārvalsts komersanta filiāles, vai zemnieku saimniecības īpašumā vai turējumā reģistrētu, vai
- uz darba līguma pamata lietu, vai
- no personas, kura nav komersants vai ārvalsts komersanta

filiāle, vai zemnieku saimniecība, patapinātu:

- **vieglo transportlīdzekli**, kurš pēc savas konstrukcijas un iekšējā aprīkojuma ir paredzēts pasažieru un to bagāžas pārvadāšanai, kurā sēdvietu skaits, neskaitot vadītāja vietu, nepārsniedz astoņas sēdvietas un kurš reģistrā reģistrēts kā vieglais, vieglais pasažieru vai vieglais plašlietojuma automobīlis;
- **kravas automobīli** ar pilnu masu līdz 3000 kg, kas ir reģistrēts kā kravas furgons un kam ir vairāk nekā trīs

braucienu uzskaiti, kurā norāda:

- 1) transportlīdzekļa reģistrācijas numuru, marķu, modeli un dzinēja darba tilpumu;
 - 2) brauciena maršrutu, datumu, kā arī sākuma un beigu laiku;
 - 3) odometra rādījumu mēneša pirmajā un pēdējā dienā. Pieļaujamā datu nesakrītība starp odometra rādījumu un maršruta kontroles sistēmas fiksētajiem nobrauktajiem kilometriem mēneša laikā ir līdz 5%.
- Ar saimnieciskās darbības veikšanu saistīto braucienu uzskaiti kārtoti, izmantojot maršruta kontroles sistēmu, kura nodrošina ar katru

sekojošā mēneša līdz pārskata gada beigām;

- D UVTN izmaksa (operāciju konts)
- K Uzkrātās saistības vai Norēķini par UVTN (bilances konts)

5. Likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» normas attiecībā uz vieglo pasažieru automobīli

Likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» 9. panta 1. daļas 41. punkts nosaka, ka ar iedzīvotāju ienākuma nodokli netiek aplūkts labums no darba devējam piederoša vai darba devēja rīcībā esoša vieglā pasažieru automobīļa izmantošanas, ja par šo automobīli labuma gūšanas mēnesī ir samaksāts UVTN.

6. Kravas autotransporta izmantošana saimnieciskajā darbībā

Attiecībā uz kravas automašīnām nodokļu riski var veidoties situācijās, kad uzņēmums nevar pamatot izmaksu (gan uzturēšanas, gan izlietotās degvielas) saistību ar saimniecisko darījumu nodrošināšanu. Degvielas patēriņam uz 100 km jāatbilst ražotāja noteiktajam, izlietotā degviela jāpamato ar maršruta lapām vai ceļazīmēm.

Nobeiguma secinājumi

Kamēr vieglajai automašīnai nav uzstādīta maršruta kontroles sistēma, lai pierādītu ka visi braucieni ir saistīti ar saimnieciskās darbības nodrošināšanu, nedrīkst atskaitīt priekšnodokli 100% apmērā ne par automašīnas iegādi, ne uzturēšanas izdevumiem.

Reģistrējot vieglo automašīnu CSDD, maksā UVTN līdz brīdim, kamēr uzstāda maršruta kontroles sistēmu.

Nav likumsakarības starp PVN likumu un UVTN likumu attiecībā uz vieglā transportlīdzekļa definējumu, t.i.,

- PVN likuma 100. pants runā par vieglo pasažieru automašīnu;
- UVTN likums nosaka, ka nodokļa objekts ir vieglais transportlīdzeklis, kurš reģistrēts kā vieglais, vieglais pasažieru vai vieglais plašlietojuma.

Attiecībā uz N1 un N1G kategorijas automašīnām uzņēmumam pašam jāizvērtē, vai vairāk tiek pārvadāta krava vai pasažieri un priekšnodoklis jāattiecinā, pamatojoties uz izmantošanas īpatsvaru. ■

UVTN nemaksā par transportlīdzekļiem, kurus nodokļa maksātājs izmanto tikai un vienīgi savas saimnieciskās darbības vajadzībām un deklarējis reģistrā.

sēdvietas (ieskaitot vadītāja sēdvietu).

Saskaņā ar un UVTN likuma 10. pantu UVTN maksā:

- komersants;
 - ārvalsts komersanta filiāle, kas ierakstīta komercrēģistrā;
 - zemnieku saimniecība, kas reģistrēta Uzņēmumu reģistrā, ja īpašumā vai turējumā ir ar UVTN apliekamais transportlīdzeklis.
- Ja ar UVTN apliekamam transportlīdzeklim ir reģistrēts gan īpašnieks, gan turētājs, UVTN maksā transportlīdzekļa turētājs.

Likumā paredzēti arī atbrīvojumi, kuri noteikti 14. pantā. Viens no tiem ir, ka UVTN nemaksā par transportlīdzekļiem, kurus nodokļa maksātājs izmanto tikai un vienīgi savas saimnieciskās darbības vajadzībām un deklarējis reģistrā. Deklarējot reģistrā transportlīdzekli, norāda maršruta kontroles sistēmas darbības nodrošinātāju (nosaukums, reģistrācijas numurs), kuru iespējams reģistrā mainīt, ja nepieciešams, uzstādot transportlīdzeklim cita nodrošinātāja piedāvāto maršruta kontroles sistēmu.

Transportlīdzekļa izmantošanu tikai un vienīgi savas saimnieciskās darbības vajadzībām nodokļa maksātājs pierāda, kārtojot ar saimnieciskās darbības veikšanu saistīto

braucienu saistīto datu fiksēšanu un saglabāšanu. Nodokļa maksātāja pienākums ir saglabāt maršruta kontroles sistēmas ierakstu datus (elektroniskā vai izdrukas formā) Grāmatvedības likumā noteiktajos termiņos un pēc pieprasījuma uzrādīt tos Valsts ieņēmumu dienestam.

Pirms attiecīgajā taksācijas periodā veicamās valsts tehniskās apskates uzņēmums maksā valsts budžetā UVTN par mēnešiem no attiecīgā taksācijas perioda sākuma līdz tam mēnesim (ieskaitot), kurā tiek veikta transportlīdzekļa valsts tehniskā apskate.

Grāmatvedības uzskaitē UVTN iegrāmatošanā varētu būt dažādas situācijas:

- 1) veicot kārtējo tehnisko apskati, pamatojoties uz CSDD izsniegtu attaisnojuma dokumentu, uzskaitē tiek iegrāmāts nodoklis par periodu līdz tehniskās apskates mēnesim ieskaitot;
 - D UVTN izmaksa (operāciju konts)
 - K Norēķinu konts bankā vai Kase (bilances konts)
- 2) noslēdzot pārskata gadu, ņemot vērā uzkrāšanas principu un pamatojoties uz likumā noteikto nodokļa likmi, tiek sagatavota Grāmatvedības izziņa, kurā tiek aprēķināts nodoklis par periodu no tehniskās apskates mēnesim